

Marko Männistö

HEINÄPÄÄ

Tarinoita puisesta kaupunginosasta
joka upotettiin betoniin

Heinäpää

Tarinoita puisesta kaupunginosasta
joka upotettiin betoniin

Marko Männistö

BoD – Books on Demand, Helsinki

© 2023 Marko Männistö

Taitto ja kansisuunnittelu: Marko Männistö

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

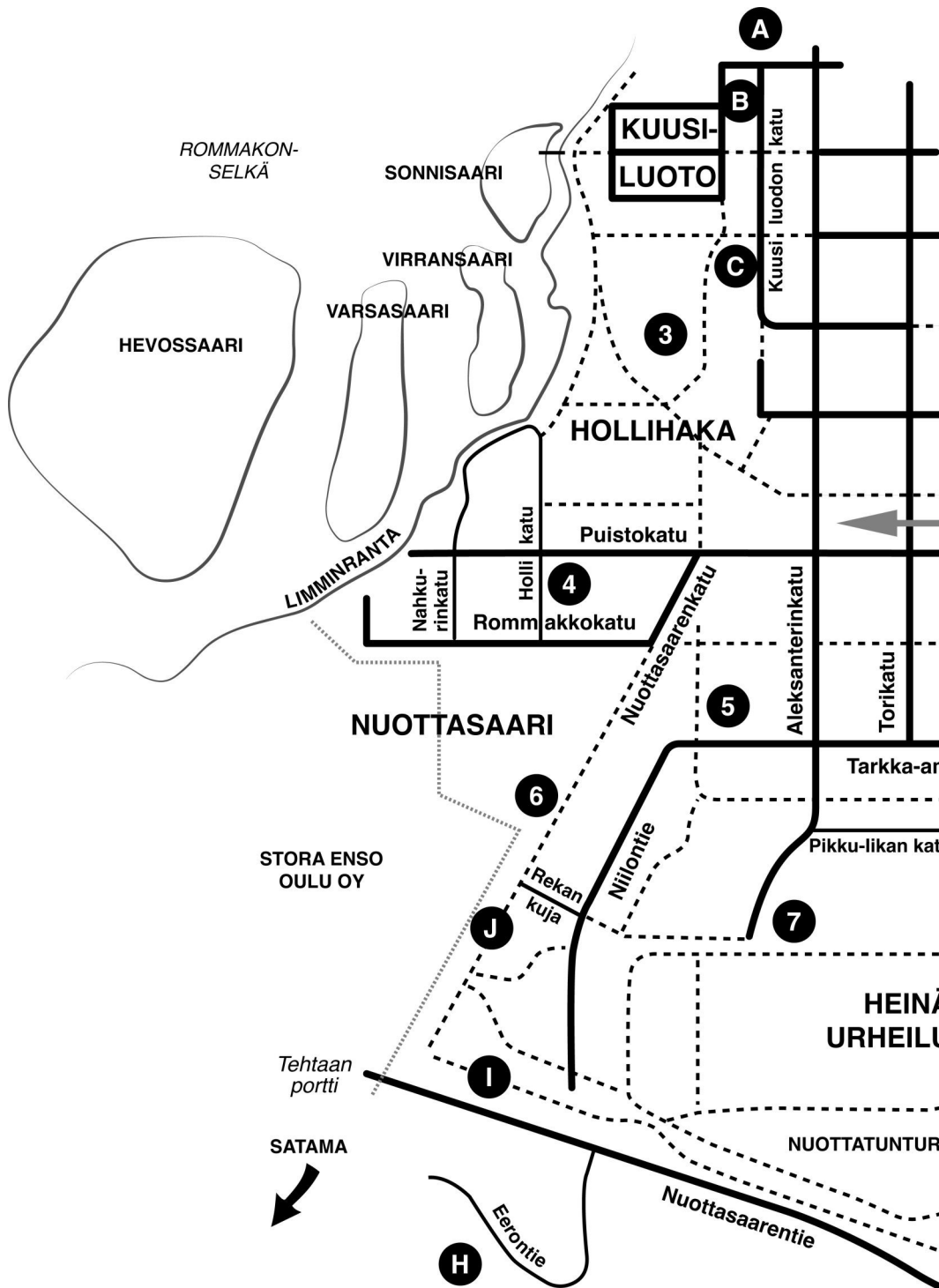
Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 9789528051282

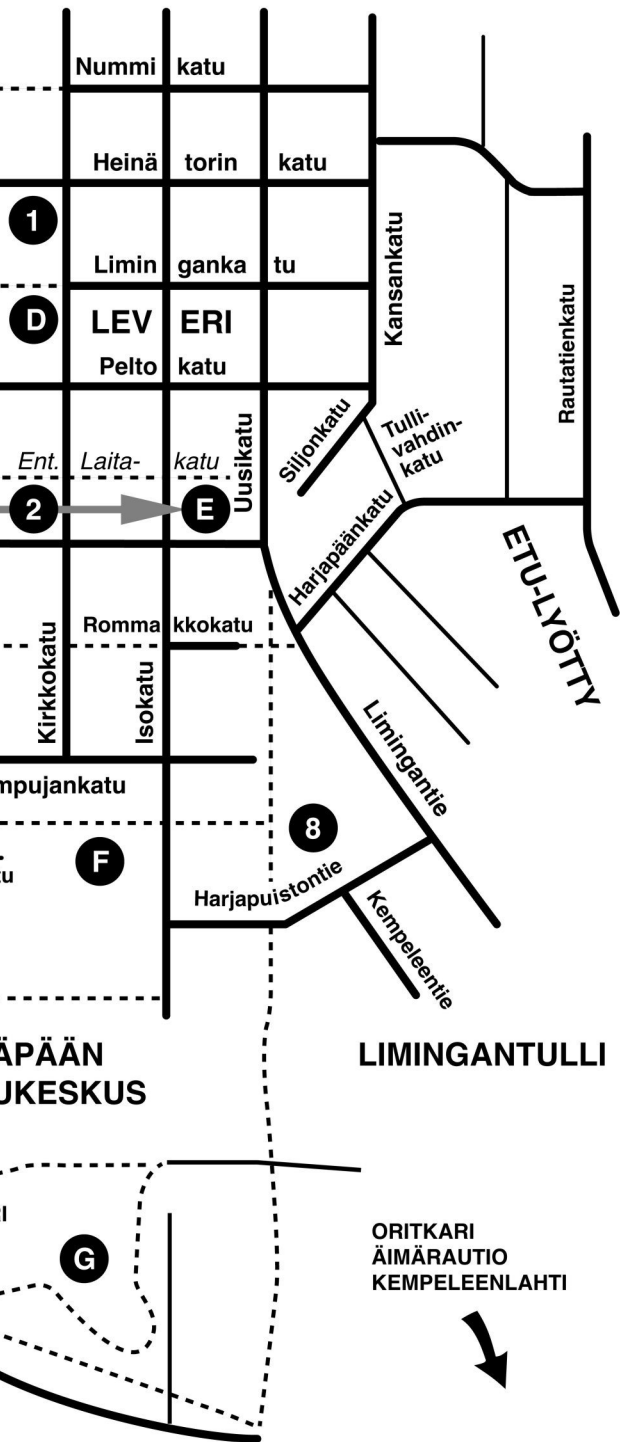
Heinäpää

Tarinoita puisesta kaupunginosasta
joka upotettiin betoniin

Marko Männistö

KESKUSTA

Oulu

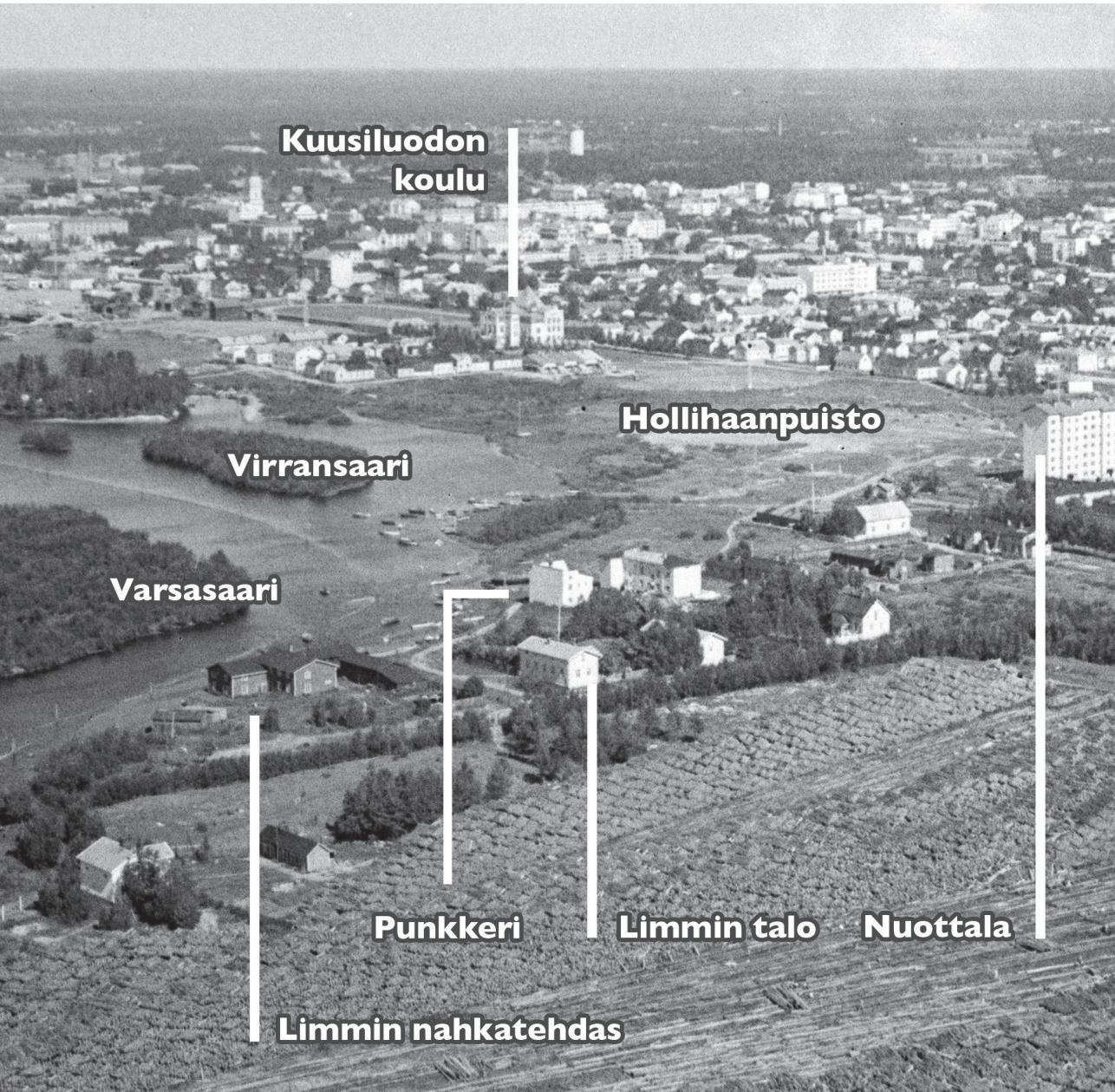
HEINÄPÄÄN
NAAPURUSTO

1. Heinätorinpuisto
2. Kyösti Kallion puisto
3. Hollihaan puisto
4. Hollipuisto
5. Tarkka-ampujanpuisto
6. Einonpuisto
7. Pikku-likan männikkö
8. Harjapuisto

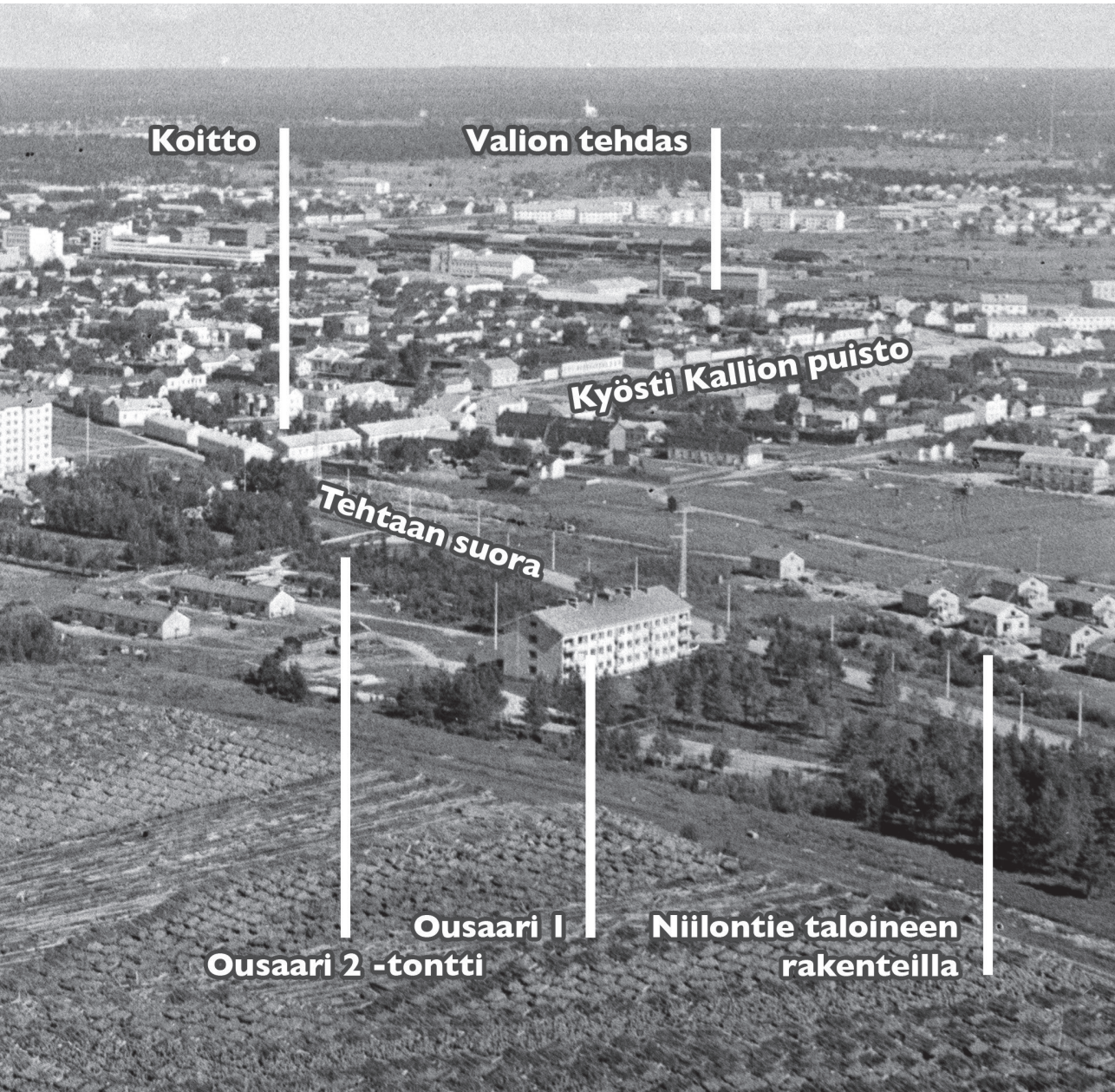
- A. Entinen Keskuskenttä
- B. Kuusiluodon koulu
(ent. ya ja lukio, nyk. Oulun
Suomalaisen Yhteiskoulun Lukio)
- C. Entinen Urheilutalo
- D. Heinätorin koulu
- E. Entinen Uusi Heinätori
- F. Nuottasaaren ala-aste
(nyk. Nuottasaari-talo)
- G. Mörkö-kivi
- H. Entinen sotavankileiri
- I. Entinen Mökkiperä
- J. Entinen tehtaansuora

Noin vuonna 1951 Oulu Oy:n Nuottasaaren tehtaiden savupiipun huipulta otettu yleiskuva Heinäpään yli keskustaa kohti.

Kuva: Museovirasto, JOKA Journalistinen kuva-arkisto, Kaleva.

"Heinäpää ei muuten suotta ole Heinäpää. Siellä täällä pistää portinpielestä kepakko, missä roikkuu pieni heinä- tai olkitupsu. Se on ikivanha 'mainoskilpi'. Heinätupsu merkitsee: heiniä myytävänä ja olkitupsu: olkia myytävänä."
- Kaleva, 27.4.1934.

SISÄLLYSLUETTELO

15 – Alkusanat

24 – Leveri

27 – Plussa-muistoja

28 – Uusi Heinätori – Kyösti Kallion puisto

32 – *Kyösti Kallion kasvojen kohotus*

33 – Siekkisen sukutalo

38 – Pekka Anttinen

44 – Hollihaka

46 – Hirsipuita, savea ja simpukoita

48 – Hevosia ja hiekkaranta

52 – Nykyhetki ja tulevaisuus

54 – Heinätorinpuisto

56 – *Puistosta pottupelloksi ja takaisin*

62 – Kuusiluoto

63 – Historiaa

66 – Kuusiluodon kynäniekkoja

70 – Kuusiluodon koulu

73 – *Nimi vaihtuu, vaihtuu ja vaihtuu*

73 – *Sota-aika*

74 – *Laajennuksia ja kunnostusta*

74 – *Muistoja*

77 – Kauppaopisto

78 – *Tulevaisuus*

79 – *Muistoja*

82 – Saaret

83 – Sonnisaari

83 – *Sika vei virtaan*

85 – *Pieni mutta monikäyttöinen*

87 – *Tulevaisuus*

87 – Hevossaari

87 – *Sporttia ja spriitä*

89 – *Vaaroja, nudismia, teatteria*

92 – Nuottasaari

- 93 – Löylyjä, lentokoneita ja sotavankeja
- 96 – Teollisuutta laidasta laitaan
- 98 – Teurasjätteitä ja margariinia
- 100 – Liekit lyövät
- 102 – Selluköpit
 - 104 – *Laineet lyövät ja piippu nousee*
 - 107 – *Yhteisöllisyyttä ja urheilua*
- 108 – Mökkiperä
 - 110 – *3,6 neliometriä/henkilö*
 - 111 – *Edistysaskeleita*
 - 112 – *Leikki vaihtui puurtamiseen*
- 113 – Lehtileikkeitä Nuottasaaresta

118 – Rakennettua ja tuhottua historiaa

- 121 – Opettajakerhon kortteli
- 123 – Siljontien sininen talo ja sen ympäristö
- 128 – Seurakuntarakennuksia
- 131 – Heinätorin koulu
 - 132 – *Oulun ensimmäinen*
 - 134 – *Temppuja ja tulta*
 - 135 – *Liikunta- ja sivistystoimintaa*
- 137 – De Gamlas Hem
 - 139 – *Kolme kertaa evakkoon*
 - 141 – *Uusi elämä*
- 142 – Nuottasaaren ala-aste
- 145 – Tuomontupa
- 145 – Nahkapohjola ja Pikku-Iikan männikkö
- 148 – Keilaa, kössiä, burgeria
- 151 – Matilan talo
- 152 – Kiila
 - 153 – *Kiilan historiaa*

- 155 – Pyrinnön urheilutalo
 - 156 – *Notkahdus ja nousu*
 - 157 – *Hikoilua ja hurmosta*
 - 158 – *Jamppa Tuomisesta Lemmyyn*
 - 160 – *Legendan loppu*
- 160 – Hollihaan päiväkotiki ja neuvola
- 162 – Puistokatu 4 ja Punkkeri
- 164 – Puistokatu 5
- 166 – Nuottala
- 168 – Koitto
- 168 – Limmi
- 172 – Rommakko
 - 172 – *Upseeri ja urheiluselostaja*
 - 173 – *Rommakon muistoja*
- 174 – Rommakkokatu 9
- 176 – Ousaari I ja II
- 178 – **Täydennysrakentamisen buumi**
 - 179 – Suunnitelmat etenevät
- 184 – **Kultturelleja talentteja**
- 194 – **Hevosmiehiä**
 - 196 – Kontio
 - 197 – Korpi
 - 198 – Teivainen
 - 199 – Kuninkaiden kortteli
- 202 – **Nopeammin, korkeammalle, voimakkaammin**
 - 204 – Pilleri pyöräi isosti
 - 205 – Hornankattilassa myrskyä
 - 208 – Tuntemattomin kiekkosuuruus
 - 210 – Palloilua pitkin Eurooppaa
 - 212 – Vääntöä, hyppyä, pitkää matkaa
 - 213 – Voima on ylivoimaa
 - 215 – Rytmejä kentälle
 - 216 – Heinäpään kenttä
 - 218 – *Nuottatunturi*
 - 219 – *Vanhat hyvät ajat*

224 – Rikoksia ja rangaistuksia

226 – Pelekääkkö nää polliisia?

229 – Mekastusta ja möykkää

234 – Nuorena nukkuneet

235 – *Hollihakaan jätetyt*

236 – *Kammottawa werityö*

238 – *Wiimeinen terwehdys*

239 – *Vauvasurmat*

240 – Murha ei vanhene

241 – *Avoin tapaus Kettunen*

243 – *Kirkkokadun kolmoissurma*

245 – *Rommakkokadun tapaus*

245 – *Läheltä piti*

249 – Häiriötekijöitä

251 – Maallista mammonaa

253 – Tuhopolttajien paratiisi

260 – Elämää ja arjen askareita

262 – Pyykipäivä

264 – Joulun vietto

270 – Tuirasta Heinäpäähän

272 – Sonnisaaresa syntyny

275 – Hevosmiehen tytär

280 – Poikien vaaralliset leikit

283 – Toppilasta Heinäpäähän

288 – Kirkkokavulla syntyny

292 – Lapista Heinäpäähän

298 – Lopuksi

303 – Heinäpään valssi

305 – Lähteet

ALKUSANAT

"(...) todetkaamme kuinka kieli kansan suussa hioutuu, mitä tulee esim. tuohon Heinäpää-sanaan. Se on aivan viime vuosien tuotetta. Ennen puhuttiin aina Heinätorin puolesta tahi Limingantullista, mutta myöhäisemmän ajan nopean tahdin merkkinä on koko paikan määritelmä typistynyt kolmeen tavuun. Ihmisillä ei ole enää aikaa lausua pitkiä sanoja: muutaman vuoden päästä ei puhuta enää Heinäpästäkään, vaan jostakin Hepästä."

'Eskon puumerkki', Kaleva, 29.4.1933.

Synnyin Hepään, korjaan: Heinäpäähän vuonna 1975, ja täällä olen suurimman osan elämästäni asunutkin. Välillä vietin toistakymmentä vuotta Raksilassa, Haapalehdossa ja ulkomailla, mutta paluu 90120-alueelle on ollut aina mieltä lämmittävä kokemus. Jos jossain, niin täällä tunnen olevani kotona. Tutut pallokentät, puistot, kadut, rannat, rakennukset ja muistot elävät niin vahvasti korvieni välissä ja rintalastani alla, että voin epäröimättä sanoa olevani Heinäpäästä, sekä henkisesti että fyysisesti. Synnyinseutuni on kasvanut sisäisenä kotiseutukokemuksena lähes vaivihkaa. Toisessa kaupunginosassa asuessani piipahdin Heinäpäässä parin viikon välein, ja jokaisella vierailukerralla pumpussani läikehti lämmin tunne, kuin uunista otetut villasukat kylmettyneille varpaille. Niin kotoisa ja turvallinen, vaikka lapsuuteni puutalot menivätkin lekan alle jo kauan sitten.

Ajatus

Hekuman huippu koitti keväällä 2020 muutettuani takaisin vuosien pois-saolon jälkeen. Myrskyisä nostalgia myllytti sisintäni eikä aikaakaan, kun alustava idea paikallishistoriaan perehtyvän kirjan kirjoittamisesta pulpahti pintaan. Seuraavana syksynä aloitin journalismin opinnot Oulun ammattikorkeakoulussa, minkä seurauksena kirja-ajatus vahvistui entisestään. Lopullinen kohtalon kello kumahti alkuvuodesta 2021. Kuuntelin

puolella korvalla Radio Rockia ja tein kouluhommia. Keskittynyt puurtamiseni keskeytyi radioaalloilta soljuviin sanoihin:

*"Toukoinen kuu jos saisi taas langat laulamaan – mutta
Keskusneiti kertoo linjan varatun
Ei kulje yhteys vieläkään – suuntaan Heinäpäähän"*

*Esittäjä: Viikate, kappale: Reino Helismaa. Albumi: Kevyesti keskellä päivää
(EP) (2002). Ranka Recordings.*

"Hetkinen! Kuulinko oikein, mainittiinko biisissä Heinäpäähän?" Varmistin asian googlaamalla kappaleen sanat ja toden totta, yksi suomen kielen kauneimmista sanoista päätti kappaleen. Mutta oliko kyseessä Oulun Heinäpäähän? Kiinnostuin asiasta siinä määrin, että otin yhteyttä asiasta tietävään tahoon, eli kyseiseen bändiin. Tuota pikaa sain vastauksen itseltään laulaja/kitaristi/lauluntekijä Kaarle Viikatteelta.

*"Tervehdys! Reino Helismaa -kappaleen Heinäpää on Oulun Heinäpää.
Itsellä oli aikoinaan suhdetoimintaa, jonka toinen osapuoli asui vihreässä
puutalossa Heinäpäässä. Osoite on valitettavasti unohtunut. Vihreä puutalo
taitaa olla ainut, mitä aiheesta muistan.*

*Pahoittelut.
Mutta mukavaa kevättä!
Yst. Terv. K"*

Tästä inspiroituneena menin Facebookin Vintage Oulu -ryhmään, jossa tein haun 'Heinäpää'-sanalla. Tuloksia löytyi kuin veneitä Limminrannasta. Vanhoja valokuvia, historiaa, tarinoita ja muisteluita tulvahti 32 tuumaisen ruudun täydeltä ja tuumin itsekseni, että "Helvetti, kyllä tästä kirjan saa." Tässä se nyt sitten on.

Urakkaa aloittaessani ensimmäinen päätökseni oli tehdä tekstistä rentoa ja helppolukuista. Tieteellinen teos tämä ei siis ole. Päätöstäni vahvisti kirjani kohderyhmä eli keski-ikäiset ja vanhemmat henkilöt, joilla on side Heinäpäähän ja/tai yleinen kiinnostus paikallishistoriaa kohtaan.

Oulun Heinäpään hurja maine on elänyt viime vuosikymmeniin saakka. Maine on pitänyt joskus paikkansa, mutta sotien jälkeiset vuosikymmenet muuttivat kaiken. Heinäpään puutalot purettiin ja poltettiin. Samalla kuoli seudun rikas hevosekulttuuri ja elämäntapa.

Moni menestyjä on lähtenyt pirtun katkuista Heinäpään kortteleista ja hellahuoneista maailmalle. Heidän joukossaan on muun muassa tunnettuja urheilijoita, säveltäjiä, kirjailijoita ja runoilijoita. Vaikka kaupunginosan enimmäkseen särmit ovat hioutuneet, on sillä edelleen synkkä puolensa, joka aika ajoin nousee pinnalle.

9 789528 051282